

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบบายศรีเชิงพาณิชย์ เพื่อส่งเสริม อนุรักษ์ ภูมิปัญญาไทยใน กรุงเทพมหานครและปริมณฑล เป็นงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ และการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาดังนี้ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการทำบายศรีจากภูมิปัญญาไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเชิงพาณิชย์ 3) เพื่อออกแบบร่างบายศรีเชิงพาณิชย์จากภูมิปัญญาการทำบายศรีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 4) เพื่อพัฒนาต้นแบบบายศรีเชิงพาณิชย์ให้เหมาะสมกับยุคสมัยในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และ 5) เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ต้นแบบบายศรีที่พัฒนาขึ้นให้แก่ผู้ประกอบการอาชีพรับจ้างทำบายศรีใน กรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยมีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 ผลการศึกษา แนวคิดจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในประเด็นรูปแบบ ขั้นตอนการทำบายศรีจากภูมิปัญญาการทำบายศรี โดยการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ใช้เป็นแนวทางในการออกแบบร่างบายศรี

1.2 ผลการศึกษาทางการพัฒนาเชิงพาณิชย์

1.3 ผลออกแบบร่างบายศรีจากภูมิปัญญาการทำบายศรี 4 ชุด ประกอบด้วย ชุดที่ 1 บายศรีปากชาม จำนวน 3 ภาพ ชุดที่ 2 บายศรีเทพนม จำนวน 3 ภาพ ชุดที่ 3 บายศรีพรหมสี่หน้า จำนวน 3 ภาพ และชุดที่ 4 บายศรีตอ จำนวน 3 ภาพ

1.4 ผลการพัฒนารูปแบบต้นแบบบายศรี จำนวน 12 ชิ้น ซึ่งผลงานบายศรีที่สร้างสรรค์ขึ้นจะมีลักษณะที่ภูมิปัญญาไทย โดยผู้วิจัยเลือกใช้วัสดุ 3 กลุ่ม คือ กลุ่ม ผ้า TC ผ้าซับใน กลุ่มผ้าลายไทย และกลุ่มดินไทยในการสร้างสรรค์และพัฒนาตามความเหมาะสมของผลงาน

1.5 ผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ต้นแบบบายศรีที่พัฒนาขึ้นให้แก่ผู้ประกอบการอาชีพรับจ้างทำบายศรีในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการทำบายศรี ขั้นตอนการทำบายศรีจากภูมิปัญญาการทำบายศรี ช่างทำบายศรี และผู้ประกอบการจำหน่ายบายศรี ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Perspective) จำนวน 20 คน ประกอบด้วยครูภูมิปัญญา จำนวน 5 คน โดยมีคุณสมบัติ ดังนี้ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอนและการทำบายศรีไม่น้อยกว่า 30 ปี ช่างบายศรีอิสระ จำนวน 5 คน เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำบายศรีไม่น้อยกว่า 10 ปี และผู้ประกอบการธุรกิจ จำนวน 10 คน โดยมีคุณสมบัติ ดังนี้ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการรับจ้างทำบายศรีไม่น้อยกว่า 10 ปี เพื่อลงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาต้นแบบบายศรีเชิงพาณิชย์ให้เหมาะสมกับยุคสมัยในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

2.2 ประชากรผู้ให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับประเภทของบายศรี และวัสดุที่นิยมใช้ในการประดิษฐ์บายศรี เป็นผู้ใช้บายศรีในพื้นที่วิจัย แต่เนื่องจากผู้ใช้บายศรีในพื้นที่วิจัยมีจำนวนมาก จึงใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญจำนวน 30 คน เพื่อเป็นตัวแทนของผู้ใช้บายศรีเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างงานต้นแบบ

2.3 ประชากรที่มารับการถ่ายทอดองค์ความรู้ต้นแบบบายศรีทุกประเภทที่พัฒนาขึ้น ได้แก่ ช่างบายศรี ที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Perspective) จำนวน 10 โดยมีคุณสมบัติดังนี้ มีประสบการณ์ในการทำบายศรีไม่น้อยกว่า 10 ปี เพื่อประเมินผลงานและวัสดุที่เหมาะสมในการนำมาจัดอบรมการทำบายศรีสำหรับนักศึกษา และบุคคลทั่วไปที่ไม่มีพื้นฐานในการทำบายศรี

2.4 ประชากรที่มารับการอบรมการทำบายศรีที่พัฒนาขึ้นเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในโอกาสต่างๆ ได้แก่ นักศึกษา และประชาชนทั่วไป จำนวน 60 คน และผู้บริโภครวมไปจำนวน 100 คน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบบายศรีเชิงพาณิชย์ เพื่อส่งเสริม ภูมิปัญญาไทยใน กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้วิจัยเลือกพื้นที่แบบเจาะจงเนื่องจากพื้นที่เลือกทำการวิจัยเนื่องจากเป็นแหล่งที่มีการประดิษฐ์ จำหน่ายบายศรี วัสดุที่เป็นดอกไม้สด อุปกรณ์ต่างๆ รวมถึงเป็นแหล่งที่มีการเรียนการสอนเรื่องงานบายศรีที่มีอัตลักษณ์สอดคล้องกัน 4 แห่ง ด้วยวิธีเลือกแบบเจาะจง ดังนี้

3.1 ชุมชนวัดกัลยา เป็นย่านชุมชนเก่าแกริมแม่น้ำบริเวณฝั่งธนบุรี ที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ

3.2 ปากคลองตลาด เป็นศูนย์กลางของตลาดดอกไม้ ปากคลองตลาด ตลาดดอกไม้ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ และใหญ่เป็นอันดับ 4 ของโลก เป็นแหล่งรวมช่างบายศรี งานดอกไม้ อุปกรณ์ ทั่วทุกภาคจะต้องสั่งของจากปากคลองตลาด

3.3 วิทยาลัยในวังหญิง หรือเรียกอีกชื่อว่า “โรงเรียนผู้ใหญ่พระตำหนักสวนกุหลาบ” ถือกำเนิดขึ้นตามพระประสงค์ในปี พ.ศ.2529 ทรงเล็งเห็นว่างานฝีมืออันเป็นประณีตศิลป์ของคนไทยส่วนใหญ่จะมีอยู่ในพระบรมมหาราชวังแทบทั้งสิ้น และนับวันมีแต่จะสูญสิ้นไปตามอายุขัยของผู้มีความรู้ความสามารถ ปัจจุบัน มีการเรียนการสอน การทำบายศรีจากใบตอง, การประดิษฐ์ใบตองในรูปแบบต่างๆ และมีรับทำงานบายศรี

3.4 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกาญจนาภิเษกเป็นหน่วยงานในความร่วมมือระหว่างสำนักพระราชวังและสำนักงาน กศน. กระทรวงศึกษาธิการตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เปิดสอนงานแขนงช่าง 10 หมู่ เพื่อจะนำความรู้ไปสร้างอาชีพ มีความรัก และศรัทธาในการอนุรักษ์และสืบทอด งานช่างหลวง

ผลการสำรวจพื้นที่วิจัย 4 แห่งพบว่า 1) ชุมชนวัดกัลยา ปัจจุบันถูกรื้อถอนออกจากพื้นที่ไปแล้ว ช่างบายศรีย้ายออกจากพื้นที่ไปอื่น 2) ปากคลองตลาด เป็นแหล่งรวมช่างบายศรี งานดอกไม้ อุปกรณ์ ช่างบางส่วนย้ายไปที่ปากคลองตลาด 2 นอกจากนี้ยังพบว่าช่างบายศรีที่ทำอยู่ ส่วนใหญ่เป็นแรงงานต่างด้าว 3) วิทยาลัยในวังหญิง เป็นสถานที่เปิดสอนให้กับผู้สนใจทั่วไปรวมถึงการรับช่างทำบายศรี 4) ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกาญจนาภิเษก เป็นสถานที่เปิดสอนให้กับผู้สนใจทั่วไป

สรุปผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบบายศรีเชิงพาณิชย์ เพื่อส่งเสริม อนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยใน กรุงเทพมหานครและปริมณฑล สรุปผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. สรุปผลการศึกษารูปแบบการทำบายศรีจากภูมิปัญญาไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ขั้นตอนการวิจัย1 (Research1:R1)

พบว่ารูปแบบบายศรีที่ใช้ในอดีตมี 2 ประเภท คือบายศรีของหลวง และ บายศรีที่ใช้ในพิธีราษฎร์ ได้แก่ บายศรีปากชาม บายศรีตอ บายศรีต้น บายศรีตั้ง หรือบายศรีชั้น บายศรีใหญ่ ได้แก่ บายศรีเทพ และบายศรีพรหมสี่หน้า ซึ่งรูปแบบบายศรีในปัจจุบันที่พบมี 10 รูปแบบคือ บายศรีปากชาม บายศรีพรหมสี่หน้า บายศรีตอกล้วย บายศรีปากชามทรงเครื่อง บายศรีพรหมหางหงส์ บายศรีพรหมบัลลัง บายศรีหลัก บายศรีใหญ่รวมถึงบายศรีขมา บายศรีว่าลูกค้าส่วนใหญ่ซื้อบายศรีไปใช้ในพิธีบวงสรวง ตั้งเสาเอก ไหว้ครู พิธีรับขวัญต่างๆ บวงสรวง ลูกค้าส่วนใหญ่ซื้อบายศรีไปใช้ในพิธีบวงสรวง ตั้งเสาเอก ไหว้ครู พิธีรับขวัญต่างๆ บวงสรวง และใช้บายศรีปากชามเป็นประจำสำหรับไหว้พระ ซึ่งบายศรีปากชามถือเป็นบายศรีที่สำคัญจัดเป็นแม่แบบของงานบายศรีแบบอื่น ๆ เมื่อจัดพิธีไหว้บวงสรวงจะต้องตั้งบายศรีปากชามเป็นบริวาร รวมถึงใช้ในพิธีทำขวัญเด็กเกิดใหม่ รูปแบบบายศรีที่จำหน่ายในปัจจุบันและมีวางขายเมื่อไปปากคลองตลาดสามารถซื้อได้จะมีบายศรีปากชาม บายศรีพรหมสี่หน้า บายศรีเทพพนมและบายศรีตอกล้วย ส่วนบายศรีที่คนนิยมสั่งบ่อยมากคือ บายศรีปากชาม บายศรีเทพพนม บายศรีพรหมสี่หน้า บายศรีตอกล้วย บายศรี 3 ชั้น ส่วนบายศรีหลัก บายศรีพญานาค บายศรีพญาครุฑ บายศรีนารายณ์ จะใช้เฉพาะบางพิธีกรรม และในส่วนของบายศรีที่มีการประดิษฐ์ขึ้นใหม่ คือ บายศรีปากชามทรงเครื่อง บายศรีเทพพนมทรงเครื่อง บายศรีพรหมเทพ บายศรีพญานาค บายศรีพญาครุฑ บายศรีนารายณ์ มีการตกแต่งดอกไม้เป็นพิเศษ ต่างกันตรงการใช้ดอกไม้มากกว่า 2 ชั้น ใช้สีของดอกไม้เป็นจุดเด่น

วัสดุที่ใช้ประดิษฐ์บายศรี ซึ่งงานบายศรีส่วนใหญ่ประดิษฐ์จากใบตองตานี เพราะใบตองตานีจะมีคุณสมบัติเหนียวนุ่ม มีสีเขียวเข้ม อายุการใช้งานวัน นอกจากนี้ยังนำกาบพิ้งริ่งและใบไม้อื่นมาใช้เป็นตัวผ่านุง กลีบประดับแต่งข้างตัวบายศรี ข้างบายศรีบางคนใช้ริบบิ้นสีต่างๆ มานุ่งผ้าแทนใบตอง ใช้ดอกบัวชนิดต่างๆ มาตกแต่งเพิ่มสีสันให้กับงานบายศรี และการนำใบตองอ่อนมาพับกลีบม้วนตัวบายศรี ผ่านุง ตกแต่งในงานบายศรี ถือว่าเป็นวัสดุที่นำมาใช้และนิยมปัจจุบัน และดอกไม้ที่นิยมใช้ตกแต่งบายศรี ส่วนใหญ่จะใช้ดอกไม้ที่มีชื่อเป็นมงคล ตกแต่งในพานบายศรี เช่น ดอกดาวเรือง ดอกกุหลาบ การตกแต่งส่วนกรวยประกอบตรงกลางบายศรีจะใช้ดอกบัวตัวพุ่มประดับด้วยดอกบานไม่รู้โรยและดอกกรัก เป็นรูปข้าวหลามตัด ปลายยอดปักด้วยดอกดาวเรืองและดอกบัว ห้อยอุบะดอกกรักและกุหลาบ รวมถึงการนำมัลลียมาตกแต่งในบายศรีให้สวยงาม

วัสดุที่นำมาประดิษฐ์แทนใบตองดอกไม้สด พบว่า วัสดุที่จะนำประดิษฐ์ได้ใกล้เคียงกับใบตองสดเป็นผ้าจำพวก ผ้าอแกนซ่า ผ้าโพลีอ ผู้ประกอบการบางร้านกล่าวว่า ลูกค้าที่มีฐานะจะเลือกซื้อบายศรีที่เป็นงานดอกไม้เทียม เพราะมีอายุการใช้งานที่ยาวนานกว่าบายศรีที่ประดิษฐ์จากงานใบตองดอกไม้สด ถึงจะมีราคาสูงก็ตาม ส่วนร้านค้าอีกแห่งให้ข้อคิดเห็นว่า บายศรีที่เป็นงานดอกไม้เทียมคุ้มกว่าบายศรีที่เป็นดอกไม้สด เพราะสามารถเก็บไว้ได้นาน และไม่ต้องเปลี่ยนบ่อยๆ อาจจะมีการเปลี่ยนเฉพาะวันสำคัญทางศาสนาเท่านั้น ลูกค้ามาถามซื้อบายศรีที่ทำจากผ้าสีเขียวที่มีลักษณะเหมือนใบตอง ดินไทย หรือผ้าที่มีเอกลักษณ์บอกความเป็นไทยจำพวก ผ้าลายไทย ผ้าพิมพ์ลายไทย ผ้าไหม โดยเฉพาะการใช้ผ้าลายไทยสีต่างๆ จะช่วยให้งานบายศรีมีความสวยงามและ

แตกต่างไปจากเดิม ปัจจุบันมีการดัดแปลงเป็นผ้าแพร กระดาษ ดอกไม้ประดิษฐ์ แทนเพราะการทำด้วยใบตอง ดอกไม้สดเป็นภาระยุ่งยาก ต้องใช้กำลังคนจำนวนมาก และเก็บไว้ได้นาน

บายศรีผ้าที่เป็นงานแบบโบราณเป็นงานที่ได้รับความนิยมมากที่สุด ผู้จำหน่ายกล่าวว่าในปัจจุบันคนที่ทำงานประดิษฐ์บายศรีไม่คำนึงถึงความถูกต้องตามหลักโบราณ เน้นเพียงแต่ความสวยงามเพียงอย่างเดียว ประกอบกับผู้ซื้อที่ชื่นชอบความสวยงามที่เป็นรูปแบบสมัยใหม่ จึงเกิดการคิดประดิษฐ์บายศรีผ้าที่แตกต่างจากรูปแบบโบราณอีกหลายชนิดแต่ขายยาก เนื่องจากเป็นแบบที่ไม่มีรายละเอียด เน้นแบบที่ง่าย ซึ่งที่จริงแล้ว กลุ่มคนที่ซื้องานบายศรีของแห่งนี้เป็นคนที่มีกำลังซื้อเพียงแต่งงานจะต้องมีความประณีต สวยงามถูกต้องความแบบของบายศรีแต่ละประเภท ดินไทย เป็นวัสดุที่ผู้บริโภคให้ความสนใจเป็นอย่างมาก แต่ยังไม่มีการประดิษฐ์ ที่เห็นจะเป็นประเภทดอกไม้ประดิษฐ์เป็นส่วนใหญ่

ดอกไม้ตกแต่งควรเป็นดอกไม้แห้งจำพวก ดอกตูมหรือดอกขาที่ประดิษฐ์จากผ้า ดินไทย หรือดอกไม้ที่มีขนาดเล็ก เช่น ดอกแก้ว ดอกบานไม่รู้โรย ดอกป๊อบ ดอกพุดที่ประดิษฐ์จากดิน หรือใช้จำพวกดอกไม้ที่ทำจากผ้า กระดาษสา

2. สรุปผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาเชิงพาณิชย์ ขั้นตอนการวิจัย 1.1 (Research1.1:R1.1)

ผลการศึกษาประเภทของบายศรีและวัสดุที่นิยมใช้ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาเชิงพาณิชย์ พบว่า บายศรีปากชามเป็นบายศรีที่ได้รับความนิยมมากที่สุด รองลงมาคือบายศรีเทพพนม บายศรีพรหมสี่หน้า และบายศรีตอกกล้วย นอกจากนี้ยังมีบายศรีหลัก บายศรีพญานาค และบายศรี 3 ชั้น ในส่วนของวัสดุที่เหมาะสมแก่การนำมาประดิษฐ์บายศรีในเชิงพาณิชย์ พบว่า ผ้าโพลีเอสเตอร์ ผ้าออลแกนซ่า ผ้าลายไทย และดินไทย ได้รับการเลือกมากที่สุด รองลงมาคือ ผ้าป๊อบปิ้น ผ้าตาตเงินตาตทองและผ้าแพรเยื่อไม้ เปลือกข้าวโพดตามลำดับ ดังนั้นผู้วิจัยเลือกอันดับที่หนึ่งคือ ผ้าโพลีเอสเตอร์ ผ้าออลแกนซ่า ผ้าลายไทย และดินไทย เป็นวัสดุในการพัฒนารูปแบบบายศรีเชิงพาณิชย์จากภูมิปัญญาไทย

3. สรุปผลการออกแบบร่างบายศรีเชิงพาณิชย์จากภูมิปัญญาการทำบายศรีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ขั้นตอนการพัฒนา 1 (Develop1:D1)

พบว่า การออกแบบร่างบายศรี 4 ประเภท คือ บายศรีปากชาม บายศรีเทพพนม บายศรีพรหมสี่หน้า และบายศรีตอกกล้วย ผลการคัดเลือกแบบร่างบายศรีเชิงพาณิชย์จากภูมิปัญญาการทำบายศรี 4 ประเภทๆ ละ 3 แบบ การประเมินความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแบบแบบร่างบายศรีในด้านความงาม ด้านลักษณะเฉพาะ ด้านประโยชน์ใช้สอย ด้วย รูปแบบบายศรีปากชามที่เหมาะสมกับการนำไปสร้างเป็นผลิตภัณฑ์บายศรีโดยผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะประดิษฐ์ 3 คนและด้านศิลปะ 3 คน โดยสรุปผลการวิจัย 4 ประเภท พบว่า

1) บายศรีปากชาม แบบที่ 1 และบายศรีแบบที่ 3 มีความพึงพอใจโดยรวมเป็นอันดับ 1 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.8 และ 4.7 ตามลำดับ และบายศรีแบบที่ 2 อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก มีค่าเฉลี่ย 4.5 ดังภาพที่ 5.1

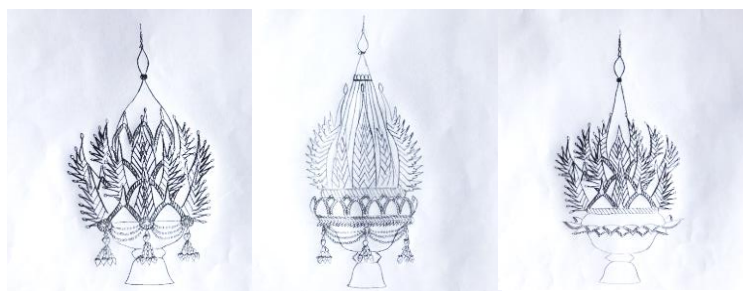
แบบที่ 1

แบบที่ 3

แบบที่ 2

ภาพที่ 5.1 บายศรีปากชามที่ผู้เชี่ยวชาญมีความพึงพอใจตามลำดับ แบบที่ 1 แบบที่ 3 และแบบที่ 2

2) บายศรีเทพพนม ที่มีความพึงพอใจโดยรวมเป็นอันดับ 1 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด คือบายศรีเทพพนมแบบที่ 3 บายศรีเทพพนมแบบที่ 2 และบายศรีเทพพนมแบบที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 5.0 4.7 และ 4.6 ตามลำดับ ดังภาพที่ 5.2

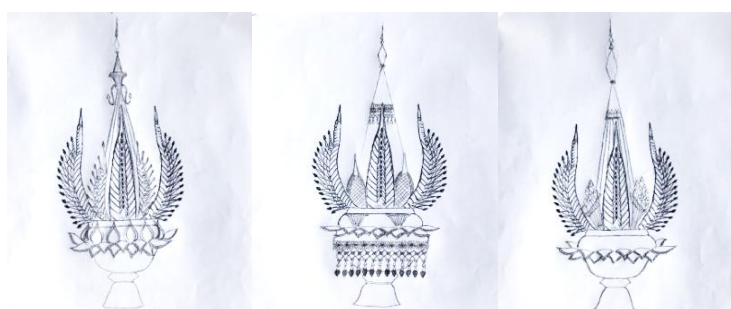
แบบที่ 3

แบบที่ 2

แบบที่ 1

ภาพที่ 5.2 บายศรีเทพพนม ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความพึงพอใจตามลำดับ แบบที่ 1 แบบที่ 3 และแบบที่ 2

3) บายศรีพรหมสี่หน้า ที่มีความพึงพอใจโดยรวมเป็นอันดับ 1 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด คือบายศรีพรหมสี่หน้า แบบที่ 3 บายศรีพรหมสี่หน้า แบบที่ 2 และบายศรีพรหมสี่หน้าแบบที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 5.0, 4.96 และ 4.94 ตามลำดับ ดังภาพที่ 5.3

แบบที่ 3

แบบที่ 2

แบบที่ 1

ภาพที่ 5.3 บายศรีพรหมสี่หน้าที่ผู้เชี่ยวชาญมีความพึงพอใจตามลำดับ แบบที่ 3 แบบที่ 2 และแบบที่ 1

4) บายศรีตอกกล้วย ที่มีความพึงพอใจโดยรวมเป็นอันดับ 1 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด คือบายศรีตอกกล้วย แบบที่ 1 บายศรีตอกกล้วย แบบที่ 3 และบายศรีตอกกล้วย แบบที่ 2 มีค่าเฉลี่ย 5.0, 4.98 และ 4.69 ตามลำดับ ดังภาพที่ 5.4

ภาพที่ 5.4 บายศรีตอกกล้วยที่ผู้เชี่ยวชาญมีความพึงพอใจตามลำดับ แบบที่ 1 แบบที่ 3 และแบบที่ 2

4. สรุปผลการวิจัย พัฒนารูปแบบบายศรีเชิงพาณิชย์ให้เหมาะสมกับยุคสมัยในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ขั้นตอนการวิจัย 2 (Research2: R2)

พบว่า ผลพัฒนารูปแบบบายศรีเชิงพาณิชย์ ซึ่งผู้วิจัยนำผลการออกแบบภาพร่างบายศรีที่ผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำเพิ่มเติมพร้อมทั้งให้ปรับเปลี่ยนรายละเอียดบางส่วน เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสม ก่อนนำไปสร้างผลิตภัณฑ์บายศรีจากวัสดุทั้ง 3 ชนิด ผู้วิจัยได้ปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะ และพัฒนารูปแบบบายศรีทั้ง 4 ประเภท สรุปผลการพัฒนาดังนี้

4.1 การพัฒนารูปแบบบายศรีปากชาม 3 แบบ ดังนี้

1) บายศรีปากชามวัสดุจากผ้าโพลีเอสเตอร์ และผ้าอแกนซ่า

1) ตัวบายศรีประดิษฐ์โดยนึ่งผ้าที่นึ่งบายศรี 2 ชั้นติดกลีบเล็บมือนางซ้อนที่ตัวบายศรี โดยติดทับข้างนึ่งบายศรี

2) ตัวแมงดาเย็บตัวเตาติดกลีบกระพุ่ม

3) กรวย เป็นกรวยพีทแต่งกลีบดวงใจคู่

4) ตกแต่งตามช่องของตัวบายศรีด้วยช่อดอกมะลิ

- 5) ปักยอดด้วยมัลลย์ตุ้มจากผ้าอแกนซ่า
- 2) บายศรีปากชามวัสดุจากผ้าลายไทย

- 1) ตัวบายศรีประดิษฐ์โดยนุ่งผ้าที่นิ้วบายศรี 2 ชั้นติดกลีบดอกจอกที่ตัวบายศรีโดยติดทับข้างนิ้วบายศรี
- 2) ตัวแมงดาเย็บตัวเตาติดกลีบกระพุ่ม
- 3) กรวย เป็นกรวยพีทแต่งกลีบดอกจอก
- 4) ตกแต่งตามช่องของตัวบายศรีด้วยช่อดอกมะลิ
- 5) ปักยอดด้วยมัลลย์ตุ้มจากผ้าลายไทย

3) บายศรีปากชามวัสดุจากดินไทย

- 1) ตัวบายศรีประดิษฐ์โดยนุ่งผ้าที่นิ้วบายศรี 2 ชั้นติดกลีบดวงใจคู่ที่ตัวบายศรีโดยติดทับข้าง นิ้วบายศรี
- 2) ตัวแมงดาเย็บตัวเตาติดกลีบกระพุ่ม
- 3) กรวย เป็นกรวยพีทแต่งกลีบเล็บมือนางซ้อน
- 4) ตกแต่งตามช่องของตัวบายศรีด้วยช่อดอกมะลิ
- 5) ปักยอดด้วยมัลลย์ตุ้มจากดินไทย

4.2 การพัฒนารูปแบบบายศรีเทพพนม 3 แบบ ดังนี้

1) บายศรีเทพพนม วัสดุจากผ้าโพลีเอสเตอร์และผ้าอแกนซ่า

- 1) ตัวบายศรีเป็นแบบเรียบไม่มีการนุ่งผ้าที่นิ้วบายศรี
- 2) ตัวแทรกระหว่างช่องบายศรีเป็นแบบกลีบบัว
- 3) ขอบพานตกแต่งด้วย เฟืองและอุบะไทยทรงเครื่อง ปิดจุดรวมของรอยต่อของเฟืองด้วยแบบดอกทัดหูจากดอกมะลิ
- 4) ตรงกลางเป็นพุ่มติดกลีบกระพุ่มจากผ้าอแกนซ่า
- 5) ระหว่างช่องบายศรีแต่งด้วยช่อดอกมะลิ
- 6) ปักยอดด้วยมาลัยด้ามจากผ้าอแกนซ่า

2) บายศรีเทพพนมวัสดุจากผ้าลายไทย

- 1) ตัวบายศรีเป็นแบบเรียบไม่มีการนุ่งผ้าที่นิ้วบายศรี
- 2) ตัวแทรกระหว่างช่องบายศรีเป็นแบบกลีบบัว
- 3) ขอบพานตกแต่งด้วย เฟืองและอุบะไทยทรงเครื่องปิดจุดรวมของรอยต่อของเฟืองด้วยแบบดอกทัดหูจากดอกมะลิ
- 4) ตรงกลางเป็นพุ่มติดกลีบกระพุ่มจากผ้าอแกนซ่า

5) ระหว่างช่องบายศรีแต่งด้วยช่อดอกมะลิ

6) ปักยอดด้วยมาลัยด้ามจากผ้าลายไทย

3) บายศรีเทพพนมวัสดุจากดินไทย

1) ตัวบายศรีเป็นแบบเรียบไม่มีการนุ่งผ้าที่นิ้วบายศรี

2) ตัวแทรกระหว่างช่องบายศรีเป็นแบบกลีบบัว

3) ขอบพานตกแต่งด้วย เฟื่องและอุบะไทยทรงเครื่อง ปิดจุดรวมของรอยต่อของเฟื่องด้วยแบบดอกท้าวจากดอกมะลิ

4) ตรงกลางเป็นพุ่มติดกลีบกระพุ่มจากดินไทย

5) ระหว่างช่องบายศรีแต่งด้วยช่อดอกมะลิ

6) ปักยอดด้วยมาลัยด้ามจากดินไทย

4.3 การพัฒนารูปแบบบายศรีพรหมสี่หน้า 3 แบบ ดังนี้

1) บายศรีพรหมสี่หน้าวัสดุจากผ้าโพลีเอสเตอร์และผ้าอแกนซ่า

1) ตัวบายศรีประดิษฐ์โดยนุ่งผ้าที่นิ้วบายศรี 2 ชั้น จำนวน 16 ยอด

2) แทรกช่องว่างของบายศรีที่มีนิ้ว 9 ชั้น

3) กระจ่างประดิษฐ์โดยใช้กลีบค้อม้าเป็นปากกระหงางแต่งกระหงางด้วยกลีบดวงใจคู่และเย็บแบบกลีบบัวติดที่ฐานกระหงาง

4) กรวยเป็นกรวยพีทแต่งยอดกรวยโดยใช้กรวย กลีบการเวกประกบเข้ากันมีข้อ
ลวดงอ 2 ด้าน

5) ปักยอดด้วยมาลัยดُمจากผ้าอแกนซา

2) บายศรีพรหมสีหน้าวัสดุจากผ้าลายไทย

1) ตัวบายศรีประดิษฐ์โดยนุ่งผ้าที่นิ้วบายศรี 2 ชั้น จำนวน 16 ยอด

2) แทรกกระหว่างช่องว่างของตัวบายศรีที่มีนิ้ว 9 ชั้น

3) กระทรงประดิษฐ์โดยใช้กลีบคอม้าเป็นปากกระทรง แต่งกระทรงด้วยกลีบดอกจอกและเย็บแบบกลีบบัวติดที่ฐานกระทรง

4) กรวยเป็นกรวยพีทแต่งยอดกรวยโดยใช้กรวยกลีบการเวกประกบเข้ากันมีข้อ
ลวดงอ 2 ด้าน

5) ปักยอดด้วยมาลัยดُمจากผ้าลายไทย

3) บายศรีพรหมสีหน้าวัสดุดินไทย

1) ตัวบายศรีประดิษฐ์โดยนุ่งผ้าที่นิ้วบายศรี 2 ชั้น จำนวน 16 ยอด

2) แทรกกระหว่างช่องว่างของตัวบายศรีที่มีนิ้ว 9 ชั้น

3) กระทรงประดิษฐ์โดยใช้กลีบคอม้าเป็นปากกระทรงแต่งกระทรงด้วยกลีบเล็บมือนาง
ซ้อนและเย็บแบบกลีบบัวติดที่ฐานกระทรง

4) กรวยเป็นกรวยพีทแต่งยอดกรวยโดยใช้กรวย กลีบการเวกประกบเข้ากันมีชื่อ
ลวดงอ 2 ด้าน

5) ปักยอดด้วยมาลัยตุ้มจากดินไทย

4.4 การพัฒนารูปแบบบายศรีตอกกล้วย 3 แบบ ดังนี้

1) บายศรีตอกกล้วยวัสดุจากผ้าโพลีเอสเตอร์ และผ้าอแกนซ่า

- 1) บายศรีประดิษฐ์โดยนุ่งผ้าที่นั้วบายศรี 2 ชั้น
- 2) แทรกดอกไม้ประดิษฐ์ระหว่างช่องว่างของตัวบายศรี
- 3) กระจกทรงประดิษฐ์โดยใช้กลีบคอม้าเป็นปากกระจกแต่งกระจกด้วยเย็บแบบกลีบ
บัวรองฐานกระจกด้วยกลีบการเวก
- 4) ผูกเฟืองและอุบะไทยทรงเครื่องที่ปากพาน
- 5) กรวยเป็นกรวยพีทติดกลีบดวงใจคู่รอบกรวย
- 6) ตัวฐานรองกระจก (ต่อ) เย็บคลุมด้วยกลีบการเวกโดยให้มีลักษณะฐานคว่ำและสอบ
เรียว ขึ้นไปด้านบนฐานล่างแต่งด้วยกลีบแหลมและตะขาบ
- 7) ปักยอดด้วยมาลัยตุ้มจากผ้าอแกนซ่า

2) บายศรีตอกกล้วยวัสดุจากผ้าลายไทย

- 1) บายศรีประดิษฐ์โดยนุ่งผ้าที่นิ้วบายศรี 2 ชั้น
- 2) แทรกดอกไม้ประดิษฐ์ระหว่างช่องว่างของตัวบายศรี
- 3) กระทรงรองประดิษฐ์โดยใช้กลีบคอม้าเป็นปากกระทรงแต่งกระทรงด้วยเย็บแบบกลีบบัวรองฐานกระทรงด้วยกลีบการเวก
- 4) ผูกเฟืองและอุบะไทยทรงเครื่องที่ปากพาน
- 5) กรวยเป็นกรวยพีทติดกลีบดอกจอรอบกรวย
- 6) ตัวฐานรองกระทรง (ต่อ) เย็บคลุมด้วยกลีบการเวกโดยให้มีลักษณะฐานคว่ำและสอบเรียวขึ้นไปด้านบนฐานล่างแต่งด้วยกลีบ แหลมและตะขาบ
- 7) ปักยอดด้วยมัลลย์ตุ้มจากผ้าลายไทย

3) บายศรีตอกกล้วยวัดจากดินไทย

- 1) บายศรีประดิษฐ์โดยนุ่งผ้าที่นิ้วบายศรี 2 ชั้น
- 2) แทรกดอกไม้ประดิษฐ์ระหว่างช่องว่างของตัว บายศรี
- 3) กระทรงรองประดิษฐ์โดยใช้กลีบคอม้าเป็นปากกระทรงแต่งกระทรงด้วยเย็บแบบกลีบบัวรองฐานกระทรงด้วยกลีบการเวก
- 4) ผูกเฟืองและอุบะไทยทรงเครื่องที่ปากพาน
- 5) กรวยเป็นกรวยพีทติดกลีบเล็บมือนางซ้อน รอบกรวย
- 6) ตัวฐานรองกระทรง (ต่อ) เย็บคลุมด้วยกลีบ การเวกโดยให้มีลักษณะฐานคว่ำและสอบเรียว ขึ้นไปด้านบนฐานล่างแต่งด้วยกลีบ แหลมและตะขาบ
- 7) ปักยอดด้วยมัลลย์ตุ้มจากดินไทย

สรุปผลการพัฒนารูปแบบบายศรีจากภูมิปัญญาไทย 4 ประเภท คือ บายศรีปากชาม บายศรีเทพพนม บายศรีพรหมสี่หน้า และบายศรีตอ ผลการคัดเลือกแบบร่างบายศรีเชิงพาณิชย์จากภูมิปัญญาการทำบายศรี โดยผู้เชี่ยวชาญ ด้านศิลปะประดิษฐ์ 4 คน ด้านศิลปะ 3 คน มี และครูภูมิปัญญา จำนวน 3 คน ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแบบแบบร่างดังนี้

บายศรีเหมาะกับการนำไปสร้างเป็นอาชีพ ในเชิงพาณิชย์ มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ด้านความพึงพอใจในภาพรวม มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด

2) สรุปผลการประเมินความพึงพอใจบายศรีตอกกล้วยจากผ้าลายไทย

พบว่าบายศรีตอกกล้วยจากผ้าลายไทย ด้านความเหมาะสมของรูปแบบ รูปทรงมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ด้านลักษณะเฉพาะมี ระดับความพึงพอใจมากที่สุด ด้านความเหมาะสมด้านประโยชน์ใช้สอย มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ด้านผลิตภัณฑ์บายศรีเหมาะกับการนำไปสร้างเป็นอาชีพ ในเชิงพาณิชย์ มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ด้านความพึงพอใจในภาพรวม มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด

3) ผลการประเมินความพึงพอใจบายศรีตอกกล้วยจากดินไทย

พบว่าบายศรีตอกกล้วยจากดินไทย ด้านความเหมาะสมของรูปแบบ รูปทรงมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ด้านลักษณะเฉพาะมี ระดับความพึงพอใจมากที่สุด ด้านความเหมาะสมด้านประโยชน์ใช้สอย มี ระดับความพึงพอใจมากที่สุด ด้านผลิตภัณฑ์บายศรีเหมาะกับการนำไปสร้างเป็นอาชีพ ในเชิงพาณิชย์ มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ด้านความพึงพอใจในภาพรวม มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด

5. สรุปผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ต้นแบบบายศรีที่พัฒนาขึ้นให้แก่ผู้ประกอบการอาชีพช่างบายศรี นักศึกษาประชาชนทั่วไป และผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ขั้นตอนการพัฒนา 2 (Develop2:D2)

5.1 ถ่ายทอดองค์ความรู้ต้นแบบบายศรีที่พัฒนาขึ้นให้แก่ผู้ประกอบการอาชีพช่างบายศรีจากวัสดุทั้ง 3 ชนิด ได้ผลสรุปดังนี้

สรุปผลประเมินความพึงพอใจของช่างทำบายศรีที่มีต่อการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุ 3 ชนิด พบว่า ความพึงพอใจของช่างทำบายศรี ด้านของผลิตภัณฑ์และด้านความเหมาะสมกับการนำไปสร้างเป็นอาชีพในเชิงพาณิชย์ มีความพึงพอใจที่ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ($p > 0.05$) เมื่อพิจารณาตามข้อคำถามด้านผลิตภัณฑ์ พบว่าผลิตภัณฑ์บายศรีจากวัสดุทั้ง 3 ชนิด มีความสวยงามน่าสนใจ มีความประณีต และมีความคงทนสีสนสวยงาม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามข้อคำถามด้านความเหมาะสม กับการนำไปสร้างเป็นอาชีพในเชิงพาณิชย์ พบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน

สรุปความพึงพอใจของช่างทำบายศรีที่มีต่อวัสดุ 3 ชนิด ในด้านของวัสดุมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq 0.05$) พบว่า ผลิตภัณฑ์บายศรีจากผ้าลายไทย มีความพึงพอใจของช่างทำบายศรีมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามข้อคำถาม พบว่าผ้าลายไทยจะเป็นวัสดุที่เหมาะสมสำหรับผู้เริ่มหัดทำ

สรุปด้านการเตรียม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq 0.05$) พบว่า ผลิตภัณฑ์บายศรีจากผ้าไทยมีความพึงพอใจของช่างทำบายศรีมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามข้อคำถาม แล้วพบว่า ผ้าลายไทยจะมีการเตรียมที่ไม่ยุ่งยาก และใช้เวลาน้อยในขั้นตอนการเตรียม

สรุปด้านขั้นตอนการประดิษฐ์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq 0.05$) ซึ่งพบว่า ผลิตภัณฑ์บายศรีจากผ้าลายไทย มีความพึงพอใจของช่างทำบายศรีมากที่สุดแต่ผลิตภัณฑ์จากผ้าอแกนซ่า-ผ้าโพลีออย และผลิตภัณฑ์บายศรีจากดินไทย มีความพึงพอใจด้านขั้นตอนการประดิษฐ์ ไม่แตกต่างกันทางสถิติ เมื่อพิจารณาตามข้อคำถามแล้ว พบว่า ผ้าลายไทยมีขั้นตอนการม้วนตัวบายศรี และการทำแมงดาที่ง่ายและรวดเร็วมีขั้นตอนที่เหมาะสมแก่การทำบายศรี

สรุปผลประเมินความพึงพอใจรวมทุกด้านของช่างทำบายศรี มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq 0.05$) ซึ่งพบว่าผลิตภัณฑ์บายศรีจากผ้าลายไทย มีระดับความพึงพอใจรวมทุกด้านของช่างทำบายศรีมากที่สุด รองลงมาเป็นผลิตภัณฑ์บายศรีจากผ้าอแกนซ่า-ผ้าโพลีออย และผลิตภัณฑ์บายศรีจากดินไทยตามลำดับ

จากการสรุปผลการประเมินความพึงพอใจของช่างทำบายศรีที่มีต่อการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุ 3 ชนิด ผู้วิจัยจึงเลือกผลิตภัณฑ์บายศรีจากผ้าลายไทย ไปใช้ในการจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ เพื่อให้ช่างบายศรีนำความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทางในการสร้างอาชีพในเชิงพาณิชย์

5.2 กระบวนการถ่ายทอดการเรียนรู้การประดิษฐ์บายศรีจากผ้าลายไทยสู่ชุมชนได้ผลสรุปดังนี้

สรุปผลประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการอบรมเชิงปฏิบัติการ การถ่ายทอดการเรียนรู้การประดิษฐ์บายศรีจากผ้าลายไทยสู่ชุมชนในภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.85 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.30 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้อบรมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดคือ รูปแบบบายศรีมีความโดดเด่นมีเอกลักษณ์ความเป็นไทย และวัสดุที่มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้แทนใบตองดอกไม้จากธรรมชาติ เป็นลำดับที่ 1 รองลงมาคือ บายศรีผ้าไทยสามารถนำไปใช้ได้หลายโอกาสเป็นลำดับที่ 2 และลำดับที่ 3 คือ มีสีสัน ลวดลายที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และบายศรีผ้าไทยเป็นผลิตภัณฑ์ที่สร้างรายได้เพิ่มให้กับชุมชนตามลำดับ

5.3 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์บายศรีที่พัฒนา ได้ผลสรุปดังนี้

สรุปผลผลิตภัณฑ์บายศรีปากชามที่ประดิษฐ์จากผ้าอแกนซ่า-ผ้าโพลีออย ผลิตภัณฑ์บายศรีปากชามที่ประดิษฐ์จากผ้าลายไทย และผลิตภัณฑ์บายศรีปากชามที่ประดิษฐ์จากดินไทย มีระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ($p > 0.05$) เนื่องจากคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อบายศรีปากชามทั้ง 3 วัสดุอยู่ในระดับมากที่สุด จึงทำให้มีผลที่ไม่แตกต่างกันทางสถิติ แต่ถ้าพิจารณาตามผลของค่าเฉลี่ย จะพบว่าบายศรีปากชามที่ประดิษฐ์จากดินไทยมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ รองลงมาเป็นบายศรีปากชามที่ประดิษฐ์จากผ้าลายไทย และลำดับสุดท้าย คือ บายศรีปากชามที่ประดิษฐ์จากผ้าอแกนซ่า-ผ้าโพลีออย ตามลำดับ

สรุปผลผลิตภัณฑ์บายศรีเทพพนมที่ประดิษฐ์จาก ผ้าอแกนซ่า-ผ้าโพลีออย ผลิตภัณฑ์บายศรีเทพพนมที่ประดิษฐ์จาก ผ้าลายไทย และผลิตภัณฑ์บายศรีเทพพนมที่ประดิษฐ์จาก ดินไทย มีความพึงพอใจของผู้บริโภคไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ($p > 0.05$) เนื่องจากคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจของ

ผู้บริโภคมที่มีต่อบายศรีเทพพนมทั้ง 3 วัสดุอยู่ในระดับมากที่สุด จึงทำให้มีผลที่ไม่แตกต่างกันทางสถิติ แต่ถ้าพิจารณาตามผลของค่าเฉลี่ยจะพบว่า บายศรีเทพพนมที่ประดิษฐ์จากดินไทยมีค่าเฉลี่ย มากที่สุด รองลงมา เป็นบายศรีเทพพนมที่ประดิษฐ์จากผ้าลายไทย และลำดับสุดท้าย คือบายศรีเทพพนมที่ประดิษฐ์จาก ผ้าอแกนซ่า-ผ้าโพลีออยตามลำดับ

สรุปผลผลิตภัณฑ์บายศรีพรหมสี่หน้าที่ประดิษฐ์จาก ผ้าอแกนซ่า-ผ้าโพลีออย ผลิตภัณฑ์บายศรีพรหมสี่หน้าที่ประดิษฐ์จาก ผ้าลายไทย และผลิตภัณฑ์บายศรีพรหมสี่หน้าที่ประดิษฐ์จากดินไทย มีความพึงพอใจของผู้บริโภคไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ($p>0.05$) เนื่องจากคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อบายศรีพรหมสี่หน้าทั้ง 3 วัสดุอยู่ในระดับมากที่สุด จึงทำให้มีผลที่ไม่แตกต่างกันทางสถิติ แต่ถ้าพิจารณาตามผลของค่าเฉลี่ย จะพบว่าบายศรีพรหมสี่หน้าที่ประดิษฐ์จากดินไทยมีค่าเฉลี่ย มากที่สุดรองลงมา เป็นบายศรีพรหมสี่หน้าที่ประดิษฐ์จากผ้าลายไทย และลำดับสุดท้าย คือบายศรีพรหมสี่หน้าที่ประดิษฐ์จากผ้าอแกนซ่า-ผ้าโพลีออย ตามลำดับ

สรุปผลผลิตภัณฑ์บายศรีต่อที่ประดิษฐ์จาก ผ้าอแกนซ่า-ผ้าโพลีออย ผลิตภัณฑ์บายศรีต่อที่ประดิษฐ์จาก ผ้าลายไทย และผลิตภัณฑ์บายศรีต่อที่ประดิษฐ์จาก ดินไทย มีความพึงพอใจของผู้บริโภคไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ($p>0.05$) เนื่องจากคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อบายศรีต่อทั้ง 3 วัสดุอยู่ในระดับมากที่สุด จึงทำให้มีผลที่ไม่แตกต่างกันทางสถิติ แต่ถ้าพิจารณาตามผลของค่าเฉลี่ย จะพบว่าบายศรีต่อที่ประดิษฐ์จากผ้าอแกนซ่า-ผ้าโพลีออย มีค่าเฉลี่ย มากที่สุดรองลงมาเป็นบายศรีต่อที่ประดิษฐ์จากดินไทย และลำดับสุดท้าย คือบายศรีต่อที่ประดิษฐ์จากผ้าลายไทย ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. การศึกษารูปแบบการทำบายศรีจากภูมิปัญญาไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ขั้นตอนการวิจัย 1 (Research1:R1)

ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับรูปแบบการทำบายศรีขั้นตอนการทำบายศรีจากภูมิปัญญาไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้ข้อค้นพบว่า บายศรีที่นิยมใช้ในพื้นที่วิจัยเกิดจากองค์ความรู้ที่ได้สะสม ส่งต่อ และสืบทอดต่อกันมาหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่งปัจจุบันบายศรีที่ใช้ คือ บายศรีปากชาม บายศรีเทพพนม บายศรีพรหมสี่หน้า บายศรีตอกกล้วย บายศรีปากชามทรงเครื่อง บายศรีเทพพนมทรงเครื่อง บายศรีพรหมสี่หน้าทรงเครื่อง นอกจากนี้ ยังมีบายศรีที่ประดิษฐ์ขึ้นเฉพาะงานพิธี เช่น บายศรี 3 ชั้น บายศรี 5 ชั้น บายศรีต้น บายศรีหลัก วัสดุที่นิยมนำมาทำและตกแต่งบายศรีได้แก่ ใบตอง และดอกไม้สด ที่สำคัญมักเลือกใช้ดอกไม้ที่มีชื่อเป็นมงคล เช่น ดอกดาวเรือง ดอกกรัก ดอกบานไม่รู้โรย ดอกพุด ดอกกุหลาบ ดอกจำปี จำปา บายศรีที่นิยมใช้ คือ บายศรีปากชาม บายศรีเทพพนม บายศรีพรหมสี่หน้า บายศรีตอกกล้วย บายศรีปากชามทรงเครื่อง บายศรีเทพพนมทรงเครื่อง บายศรีพรหมสี่หน้า การนำบายศรีมาใช้ในประเพณีและพิธีกรรมถือเป็นภูมิปัญญาการสืบทอดความรู้จากประสบการณ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง และเป็นไปตามธรรมชาติที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ที่มีการสืบทอดกันเป็นลักษณะความสัมพันธ์โดยชาวบ้านซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ รุ่ง แก้วแดง (2543, น. 204) ได้ให้

ความหมายของภูมิปัญญาองค์ความรู้ความสามารถและทักษะของคนไทย อันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเลือกสรรเรียนรู้พัฒนาและถ่ายทอดสืบทอดกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย ซึ่งบายศรีที่ยังคงมีใช้จนถึงปัจจุบันมีดังนี้

1.1 บายศรีปากชาม ลักษณะบายศรี ร่องด้วยชาม ที่มีขนาดเหมาะสม ตัวแม่มี 5 ลูก จำนวน 3 ด้าน และมีลูก 3 ลูก แซมทั้ง 3 ด้าน หรือใช้แมงดา 3 ตัว แม่บายศรี 3 ตัว ตรงกลาง จะมีวนกรวยด้วยใบ ตองตานี ใส่ข้าวสวยไว้ภายใน ยอดบายศรี จะใช้ไข่ต้มเสียบ ส่วนรอบๆ จะมีการประดับไปด้วยดอกไม้มงคลต่างๆ บายศรีปากชาม เป็นบายศรี ที่ใช้ในการ สักการบูชา เทพยดา ครูอาจารย์ในการบวงสรวง เทพยดาในทุกๆ พิธีกรรม จะขาดบายศรีปากชามไม่ได้

1.2 บายศรีเทพพนม เป็นบายศรีทรงสูงรองฐานด้วยพาน แบ่งองค์บายศรีออกเป็น 3 หน้า โดยแบ่งตามสัดส่วนของฐานเท่าๆ กัน การนุ่งองค์ขึ้นอยู่กับชั้นขององค์แม่ และองค์ลูก แต่จะห่างช่วงกันเท่ากัน เช่นตัวแม่ 9 ชั้น ตัวลูกต้องเป็น 7 ชั้น ตัวแม่ 7 ชั้น ตัวลูกเป็น 5 ชั้น หรือตัวแม่เป็น 5 ชั้น ตัวลูกต้องเป็น 3 ชั้น และช่องว่างระหว่างองค์แม่ และองค์ลูก จะตกแต่งด้วยดอกไม้ สีสันสวยงามจำพวก ดอกดาวเรือง ดอกเย็บีรา ดอกคาร์เนชั่น จะไม่กล้วย แต่งกว่า ไข่ต้ม เหมือนกับบายศรีปากชาม ยอดกรวยแหลมเสียบด้วยดอก บัวฉัตร บายศรีเทพใช้ในงานบายศรีสู่ขวัญ ปัจจุบัน จะมีลักษณะ ตัวแม่ 9 ลูก ตัวลูก 5 ลูก ปัจจุบันใช้สักการะบูชาเทพยดา พิธีไหว้ครูดนตรี นาฏศิลป์

1.3 บายศรีพรหมสี่หน้า มีลักษณะคล้ายบายศรีเทพแต่จะมี 4 หน้า นิยมให้จำนวนชั้นขององค์แม่เป็น 16 องค์ลูกเป็น 11 ตั้งตัวบายศรีขึ้นด้านบน ปลายยอดแหลมของนี้บายศรีแต่งด้วยดอกกรัก ดอกพุท แทรกช่องว่างด้วยดอกดาวเรือง ดอกเย็บีรา ดอกคาร์เนชั่น ปักดอกไม้ที่ยอดกรวย ปัจจุบันจะใช้ตัวแม่ 16 ลูก ตัวลูก 9 ลูก ภายในกรวยที่อยู่ตรงกลาง จะบรรจุด้วย หญ้าแพรก ใบโพธิ์ ใบขนุน ดอกเข็ม ด้านนอก จะใช้หมาก - พลุ บุหรี่ ดอกไม้มงคล ประดับใช้ใน พิธีกรรมการ บวงสรวง พระพรหม เช่น การตั้งศาล หรือพิธีกรรม บวงสรวง ในงานไหว้ครู นอกจากนี้บายศรีพรหมที่ทำขายในตลาดยังมี บายศรี พรหมประกาศิต ที่ใช้ในการบวงสรวง จะมีตัวลูก เรียงกัน 16 ลูก ทั้ง 2 ด้าน รวม 32 ลูก มองดู เป็นรูป ใบพายใช้ 4 ด้าน ใน 1 พาน ตรงกลางจะมีใบไม้มงคล เหมือนบายศรีพรหม ทัวไป ซึ่งบรรจุ อยู่ตรงกลางกรวย

1.4 บายศรีหลัก ใช้บายศรีสลับกันไป เช่น ชั้นแรก 32 ลูก หรือ 16 ลูก ชั้นต่อไป กี่ลดลงตามแต่ผู้สั่งจะสั่งทำ บายศรีหลัก มี 9 ชั้น หรือ 7 ชั้น หรือ 5 ชั้น ซึ่งส่วนใหญ่ จะใช้ในพิธีกรรม ไหว้ครู ซึ่งให้ความหมาย “ด้านการตั้งตัว มีหลักมีฐานที่มั่นคง”

1.5 บายศรีตัน บายศรีตั้ง หรือบายศรีชั้น ถือเป็นบายศรีขนาดใหญ่กว่าบายศรีปากชาม นิยมทำเป็น 3 ชั้น 5 ชั้น และ 7 ชั้น หรือบางทีก็ทำถึง 9 ชั้น ด้วยเหตุว่านาคติเรื่องฉัตรมาเกี่ยวข้องกับ แท้จริงแล้วการทำบายศรีชั้นนี้ไม่มีการกำหนดชั้นตายตัว สุดแต่ผู้ทำจะเห็นว่าสวยงาม ถ้าทำชั้นมากก็ถือว่าเป็นเกียรติมากและในแต่ละชั้นของบายศรีมักใส่อาหาร ขนม ดอกไม้ รูปเทียน ลงไปด้วย ปัจจุบันทั้งบายศรีปากชาม บายศรีชั้น และบายศรีใหญ่ อาจจะใช้วัสดุอื่นๆ แทนใบตองซึ่งหาได้ยากขึ้น เช่น ใช้ผ้า กระดาษหรือวัสดุเทียมอื่นๆ ที่คล้ายใบตองมาตกแต่ง แต่รูปแบบโดยทั่วไป ก็ยังคงลักษณะบายศรีใช้ต้นกล้วยเป็นแกน แต่ในปัจจุบันมีการทำแกนไม้ให้มีความมั่นคงถาววยิ่งขึ้นโดยนำไม้เนื้อแข็งมากลึงให้เป็นต้นมี 3 - 5 - 7 และ 9 ชั้น ซึ่งในแต่ละพื้นที่มีการประดิษฐ์รูปแบบที่แตกต่างกัน ในการพับกลี

บัวสัตตบงกช กลีบผกา กลีบหน้านาค กลีบหน้าช้าง จัดวางลงกรวย บายศรีปากชาม พุ่มดอกไม้ในฐานรอง มีขนาดลดหลั่นกันไป มีรูปแบบเป็นทรงต้นสน ทรงฉัตร และทรงตรง

1.6 บายศรีตอ ตำราโบราณ จะใช้ต้นกล้วย เป็นแกนกลาง ใช้รัดด้วยบายศรี เป็นชั้นหนึ่งหรือสองชั้นก็มีชั้นแรก ด้านบน จะใช้บายศรี แม่ตั้งขึ้น 5 ลูก แล้วลง 5 ลูก เป็น 3 ด้าน ช่วงตรงกลางของช่องว่าง จะคั่นด้วยตัวลูกขึ้น 3 ลูก ลง 3 ลูก บนยอดจะใส่กระถาง หมาก-พลู บุหรี่ ของหวาน เช่น ไม้ดخنุน ทองยอด แล้วปิดด้วยกรวย บายศรีซึ่งใช้ในทางความหมายในการขอขมา ต่อเทพยดา ครูอาจารย์

1.7 บายศรีบัลลังก์ ซึ่งมีทั้งบัลลังก์บรมครู บัลลังก์ศิวะ บัลลังก์นารายณ์ (ส่วนใหญ่ จะทำเป็นรูปพระยานาค มี 5 -7 เศียร) การทำบายศรีบัลลังก์ เป็นรูปพระยาครุฑ บัลลังก์ธรรมจักร บัลลังก์พิณเนศ บัลลังก์จุฬามณี ขึ้นอยู่กับเจ้าพิธีต่างๆ จะสั่งทำ ส่งผลด้านความมั่นคง และความอุดมสมบูรณ์ (มณีรัตน์ จันทนะผะลิน, 2552, น. 32)

2. การศึกษาแนวทางการพัฒนาเชิงพาณิชย์ ขั้นตอนการวิจัย 1.1 (Research1.1:R1.1)

ประเภทของบายศรีที่พบในปัจจุบัน คือบายศรีปากชาม บายศรีเทพพนม บายศรีพรหมสี่หน้า บายศรีตอกล้วย วัสดุที่เหมาะสมสำหรับการนำไปพัฒนารูปแบบบายศรีเชิงพาณิชย์ คือผ้าโพลีเอสเตอร์และผ้าออลแกนซ่า ผ้าลายไทย และดินไทย เพื่อใช้วัสดุที่เลียนแบบแบบธรรมชาติที่มีความสวยงาม มีการใช้งานได้ได้นานขึ้น โดยที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เมื่อพัฒนาแล้วได้รูปแบบบายศรีในรูปแบบที่อนุรักษ์และ ส่งเสริมภูมิปัญญาไทย และสร้างรายได้ในเชิงพาณิชย์ ซึ่งสอดคล้องกับ อุดม เชยถ่วงศ์ และคณะ. (2548, น. 38-42) การพัฒนาโดยใช้วัฒนธรรมให้เกิดประโยชน์และสอดคล้องกับชีวิตประจำวันของคนในท้องถิ่น สามารถใช้วัสดุอื่นทดแทนดอกไม้ใบตองสด ในการประดิษฐ์บายศรีในแต่ละประเภท ที่มีความคงทน มีสีสันสวยงาม และคงความคติธรรมความเชื่อ การพัฒนารูปแบบบายศรีมีทั้งข้อดีและข้อเสีย วิบูลย์ ลิ้มสุวรรณ (2542, น. 42) ได้กล่าวถึงผลกระทบของการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ไว้ดังนี้ ในการพัฒนางานหัตถกรรมจักสานตามอทธิพลทางสังคมจะเป็นผลดีทางด้านเศรษฐกิจของชาวชนบทที่ผลิตผลิตภัณฑ์ มีรายได้เพิ่มขึ้น มีงานทำเป็นอาชีพรอง หรือทำเป็นอาชีพหลักได้ ในขณะเดียวกัน ถ้าการพัฒนาไม่ถูกวิธี ก็จะทำให้เกิดผลเสียทั้งทาง ศิลปวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ และคุณค่าของผลงาน ซึ่งในการพัฒนาจะต้องพัฒนาให้ถูกต้อง เหมาะสมทั้งในด้านรูปแบบ วัสดุที่นำมาใช้ ดังนั้นการพัฒนารูปแบบบายศรีให้เหมาะสมและถูกต้องตามความเชื่อของคนในสังคมสอดคล้องกับแนวคิดของวิบูลย์ ลิ้มสุวรรณ (2542, น. 132) ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ด้านวัสดุ ควรใช้วัสดุถาวร อย่างคุ้มค่าที่สุด โดยคำนวณ ขนาด สัดส่วน ของขนาดที่จะม้วนยอดตัวแม่ ตัวลูกให้พอดีไม่เหลือส่วนที่ทิ้งไป จะช่วยให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการประดิษฐ์ ผลงานที่ได้สวยงาม และยังเป็นการประหยัดตัววัสดุ

2. ด้านหน้าที่ประโยชน์ใช้สอย การพัฒนารูปแบบบายศรี ต้องระวังในการที่จะเปลี่ยนหน้าที่ของงานบายศรี ตามความต้องการของตลาด เพราะการประยุกต์ประโยชน์ใช้สอยให้เป็นไปตามความต้องการของตลาดอาจมีผลกระทบต่อการสร้างรูปแบบ ลวดลายเมื่อมีการพัฒนารูปแบบตามความต้องการของตลาด แต่ขาดการศึกษาในเรื่องรูปทรง ลวดลาย โครงสร้างพื้นบ้านดั้งเดิมก็จะเป็นการทาลายคุณค่าด้วยการเปลี่ยนหน้าที่ใช้สอยอันเป็นผลจากการพัฒนาที่ไร้คุณภาพได้

3. ด้านเอกลักษณ์และลักษณะเฉพาะถิ่น (Local Characteristics) เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่จะได้รับผลกระทบจากการพัฒนาอย่างไม่ถูกวิธีมี โดยการนำรูปแบบของงานบายศรีภาคหนึ่ง ไปพัฒนาอีกภาคหนึ่งโดยไม่คำนึงถึงคุณค่าเดิมที่มีอยู่ในท้องถิ่น เท่ากับเป็นการทำลายเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ในการพัฒนารูปแบบบายศรีจากภูมิปัญญาไทย ควรศึกษาวิเคราะห์ ทั้งด้านวัสดุ ประโยชน์ใช้สอย และความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เพื่อหาแนวทางที่เป็นผลดีและเกิดประโยชน์อย่างแท้จริงในการพัฒนา

3. การการออกแบบร่างบายศรีเชิงพาณิชย์จากภูมิปัญญาการทำบายศรีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ขั้นตอนการพัฒนา 1 (Develop1:D1)

การออกแบบร่างบายศรีเชิงพาณิชย์จากภูมิปัญญาการทำบายศรีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยการออกแบบร่างภาพบายศรีเพื่อให้เห็นโครงสร้างของงานก่อนนำไปสร้างเป็นผลงานในการออกแบบภาพร่างบายศรีเป็นการสร้างคุณค่าต่อผลงานจะต้องตระหนักถึงองค์ประกอบโดยรวมงาน คำนึงถึงคุณค่า ความคุ้มค่า ความเหมาะสม ควบคู่ไปกับประโยชน์ใช้สอย ความคงทนและความสวยงาม การประดิษฐ์บายศรีส่วนใหญ่อาศัยดอกไม้จากธรรมชาติมาประดิษฐ์เป็นชิ้นงาน จุดมุ่งหมายหลักของการประดิษฐ์บายศรีเพื่อจะรักษาความงามของธรรมชาติให้คงอยู่ในการประดิษฐ์บายศรี จึงเน้นในการที่เลียนแบบให้เหมือนกับการใช้วัสดุจากธรรมชาติมากที่สุด และสามารถใช้งานได้จริง บางครั้งเมื่อจุดมุ่งหมายของการนำไปใช้เปลี่ยนไป การประดิษฐ์บายศรี จึงมีการออกแบบที่ผิดไปจากธรรมชาติและเป็นไปในแนวสร้างสรรค์แทนการออกแบบโดยส่วนใหญ่มีที่มาจากแบบธรรมชาติและแบบสร้างสรรค์ โดยต้องใช้ ความคิดและจินตนาการสร้างรูปแบบงานบายศรีให้หนีห่างออกจากธรรมชาติ การประดิษฐ์บายศรี มีหลายวัสดุให้เลือกใช้เน้นที่มีลักษณะเหมือนธรรมชาติ มีการสร้างสรรค์ในเรื่องรายละเอียดของการประดิษฐ์ สีส่น และการแต่งเติมเทคนิคพิเศษ (มนีรัตน์ จันทนะผะลิน, 2542, น. 35) การประดิษฐ์บายศรีจะต้องออกแบบ และกำหนดส่วนประกอบต่างๆ ของผลงานให้มีขนาดที่เหมาะสมกับการใช้งานด้านต่างๆ ดังนี้

1. คุณค่าของรูปแบบทางความงามของการออกแบบ ในเรื่องของความงามของสี ความงามของวัสดุ ความงามในการจัดตกแต่ง อาจจะเป็นความงามในรูปแบบเก่า เช่น การออกแบบตกแต่งในภาชนะที่เป็นพานต่างๆ เช่น พานทอง โตกไม้ ตะลุ่มมุก กะไหล่ทอง หรือเป็นความงามในรูปแบบสร้างสรรค์ เพราะรูปแบบเก่าหรือรูปแบบใหม่ย่อมออกแบบตกแต่งให้โดดเด่นและสวยงาม

2. คุณค่าทางหน้าที่ใช้สอย เป็นคุณค่าที่พิจารณาว่าการออกแบบบายศรีที่จะประดิษฐ์ที่มีความเหมาะสมกับหน้าที่ใช้สอยในแต่ละงาน ตัวอย่างเช่นการประดิษฐ์บายศรีเพื่อใช้ในพิธีบวงสรวง

3. ความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ การออกแบบมิใช่เป็นแค่เพียงแค่การออกแบบชิ้นงานให้ไ้งานบายศรีที่ดีและสวยงาม แต่ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาพทางเศรษฐกิจในสังคมปัจจุบัน เพราะถ้าออกแบบบายศรีที่หรูหราเกินความจำเป็น อาจจะทำให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจขึ้น เท่านั้นยังไม่พอยังเกิดปัญหาในเรื่องของการดูรักษา และความหรูหราฟุ่มเฟือยก็จะเป็นสิ่งที่ไม่ดีสำหรับการใช้ชีวิตในสังคมไทยยุคปัจจุบันเสมอไป

4. ความสอดคล้องกับรสนิยมของผู้เป็นเจ้าภาพ รสนิยม เป็นความต้องการ หรือความชอบทางด้านความสวยงามและสิ่งที่ตั้งงามในชีวิตประจำวัน การออกแบบ จำเป็นจะต้องศึกษาถึงรสนิยมของ

ผู้บริโภคเป็นสิ่งแรก นอกจากการสนิยมทางด้านความสวยงามแล้ว ควรจะต้องสอดคล้องกับความต้องการในการนำไปใช้ในแต่ละโอกาส ซึ่งรวมไปถึงคติความเชื่อที่มีอิทธิพลต่อการออกแบบการประดิษฐ์บายศรี ที่จะใช้ในงานประเพณีและในชีวิตประจำวัน หลักของการออกแบบ จึงเป็นการจัดองค์ประกอบของ เส้น รูปร่าง รูปทรง มวล ค่าของแสงและเงา ช่องว่างและสี ให้ถูกหลักการออกแบบที่ดี คือ มีดุลยภาพ (Balance) สัดส่วน (Proportion) ช่วงจังหวะ (Rhythm) ความกลมกลืน (Harmony) ความแตกต่าง (Contrast) และเน้นให้เกิดจุดเด่น (Emphasis) เพื่อเป็นการตอบสนองตามจุดมุ่งหมายของหลักการออกแบบการประดิษฐ์บายศรี (วิรุณ ตั้งเจริญ 2546, น. 19)

4. การพัฒนาต้นแบบบายศรีเชิงพาณิชย์ให้เหมาะสมกับยุคสมัยในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ขั้นตอนการพัฒนา 2 (Develop2: D 2)

ผลงานที่ดำเนินการออกแบบภาพร่างบายศรี ได้ดำเนินการออกแบบโดยวิเคราะห์การสร้างสรรค์ลวดลายรูปแบบสามารถนำมาสร้างผลงานต้นแบบ และปรับเปลี่ยนตามข้อเสนอแนะและคัดเลือกประเภทละ 1 แบบ นำไปพัฒนาต้นแบบบายศรีเชิงพาณิชย์ให้เหมาะสมกับยุคสมัยในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้วิจัยได้สร้างงานต้นแบบบายศรีทั้ง 4 ประเภทจากวัสดุ 3 ชนิด สร้างสรรค์โดยการนำผ้าโพลีเอสเตอร์ ผ้าอแกนซ่า ผ้าลายไทยและดินไทยผสมผสานกับการออกแบบให้เหมาะสมกับผลงานโดยคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิรุณ ตั้งเจริญ (2546, น. 19) โดยเน้นความสวยงาม ความโดดเด่น เรื่องของผิวสัมผัส ความทันสมัยของงานบายศรี

สำหรับการประดิษฐ์บายศรี จะต้องรู้จักนำหลักศิลปะมาประยุกต์ใช้ในเรื่องของรูปแบบ รูปทรง และสีตัวอย่างหรือรูปแบบสามารถหาได้โดยทั่วไปทั้งที่มีในธรรมชาติและสิ่งที่เกิดขึ้นจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์ ในการออกแบบการประดิษฐ์บายศรี หมายถึง การวางแผน ออกแบบบายศรี การเตรียมวัสดุและอุปกรณ์ รูปแบบของการประดิษฐ์บายศรีให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการใช้งาน การประดิษฐ์บายศรี ให้มีความสวยงามและมีความประณีต ผู้ประดิษฐ์จะต้องมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ในด้านศิลปะมาประยุกต์ใช้ในงานได้เป็นอย่างดี ซึ่งองค์ประกอบทางศิลปะถือเป็นความรู้พื้นฐานที่จะต้องรู้ในเรื่อง เส้น รูปร่าง รูปทรง สีลักษณะผิว ช่วงจังหวะ สัดส่วน ความสมดุล เอกภาพความกลมกลืน การตัดกันเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนั้นการออกแบบเป็นพื้นฐานสำหรับการสร้างสรรค์การออกแบบบายศรีจะต้องให้มีความงามประสานกับการใช้สอยอย่างมีเหตุผล ฉะนั้นการออกแบบจึงมีลักษณะแตกต่างไปตามลักษณะหน้าที่ใช้สอยของการประดิษฐ์บายศรีแต่ละแบบโดยมีหลักการที่จะต้องพิจารณาในความเป็นเอกภาพของการออกแบบ คุณค่าทางรูปแบบ คุณค่าทางหน้าที่ใช้สอย ความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ และความสอดคล้องกับรสนิยมของผู้เป็นเจ้าของภาพซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญ (สิทธิศักดิ์ ธีรศรีสวัสดิ์กุล, 2529, น. 5)

5. เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ต้นแบบบายศรีที่พัฒนาขึ้นให้แก่ช่างบายศรี นักศึกษาประชาชนทั่วไปและผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ขั้นตอนการวิจัย 2 (Research2: R2)

การนำความรู้ไปเผยแพร่ให้กับชุมชนเป็นกระบวนการทำให้ชุมชนสร้างอาชีพในการประดิษฐ์ชิ้นงานซึ่งงานบายศรีเป็นงานที่มีใช้อยู่ทุกโอกาส ไม่ว่าสังคมวัฒนธรรมจะเปลี่ยนไป แต่พิธีกรรม ประเพณีที่ต้องใช้บายศรีก็มีได้เลือนหายไป การประดิษฐ์บายศรีที่มีความประณีตสวยงาม

และมีคุณค่า ในด้านการใช้สอย ใบตองมีประโยชน์ต่อสังคมไทยมาจนถึงปัจจุบัน อย่างมากมายหลายอย่าง เช่น นำมาทำเป็นภาชนะใส่อาหาร นอกจากนี้ในการประดิษฐ์บายศรีอาจใช้วัสดุอื่นประกอบให้แข็งแรงทนทานยิ่งขึ้น เช่น ใช้หยวกกล้วยทำเป็นขอบกระทง ใช้ใบมะพร้าวทำเป็นเตี๋ยสำหรับคาดกลัดห่อขนม ปัจจุบันงานดอกไม้ใบตองเริ่มลดน้อยลง เพราะชาดคนมีฝีมือใช้เวลามากและไม่คงทนงาน ประดิษฐ์ที่ทำจากพลาสติกจึงมีให้เห็นมากขึ้น แต่คุณค่าของงานดอกไม้สดยังคงที่ให้ความรู้สึกที่นุ่มนวลละเอียดอ่อนองค์ความรู้ในเรื่องรูปแบบบายศรีที่ผู้อบรมควรรู้ โดยแบ่งออกตามลักษณะการใช้งาน การบูชาที่แตกต่างกันออกไปซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของมณีนรุตม์ จันทนะผะลิน (2552, น. 18) ดังนี้

1. บายศรีปากชาม ลักษณะบายศรี รองด้วยชาม ที่มีขนาดเหมาะสม ตัวแม่มี 5 ลูก จำนวน 3 ด้าน และมีลูก 3 ลูก แซมทั้ง 3 ด้าน หรือใช้แมงดา 3 ตัว แม่บายศรี 3 ตัว ตรงกลาง จะม้วน กรวยด้วยใบ ตองตานี ใส่ข้าวสวยไว้ภายใน ยอดบายศรี จะใช้ไข่ต้มเสียบ ส่วนรอบๆ จะมีการประดับไปด้วยดอกไม้มงคลต่างๆ บายศรีปากชาม เป็นบายศรี ที่ใช้ในการ สักการะบูชาเทพยดา ครูบาอาจารย์ในการบวงสรวง เทพยดาในทุกๆ พิธีกรรม จะขาดบายศรีปากชามไม่ได้ การใช้บายศรีปากชามมีดังนี้

2. บายศรีปากชาม 7 ยอด ใช้ในพิธีตั้งศาลพระภูมิ ศาลเจ้าที่ ยอดกรวยเสียบด้วยไข่ ประกอบด้วยตัวบายศรีตัวแม่ 7 ชั้น ตัวลูก 5 ชั้น

3. บายศรีปากชาม 7 ยอด (เล็ก) เป็นบายศรีขนาดเล็กที่มีความศักดิ์สิทธิ์และสำคัญมากใช้ในงานพิธีตั้งศาลพระภูมิ ศาลเจ้าที่ งานโกนจุก ตัวบายศรีจะประกอบด้วยบายศรีตัวแม่ 7 ชั้น ตัวลูก 5 ชั้น ยอดกรวยเสียบด้วยไข่หรือดอกไม้ที่มีชื่อเป็นมงคล

4. บายศรีปากชาม 7 ยอด ใช้ในพิธีทำขวัญเด็กเกิดใหม่ โกนผมไฟ โกนจุก ทำขวัญนาค สร้างบ้านทำขวัญเสาเอก ตั้งศาลพระภูมิประจำบ้าน งานไหว้ครูประจำปี ประกอบด้วยตัวบายศรีตัวแม่ 7 ชั้น ตัว ลูก 5 ชั้น

5. บายศรีปากชาม 9 ยอด ใช้ในงานพระราชพิธีใหญ่ๆ บวงสรวงเทพยดา เพื่อสักการะบูชาครูบาอาจารย์ ประกอบด้วยบายศรีตัวแม่ 9 ชั้น รอบพานประดับด้วย ดอกดาวเรือง ดอกบานไม่รู้โรยประดับยอดด้วยดอกดาวเรือง

การนำบายศรีสู่ขวัญไปใช้ พิธีกรรมต่างๆ ของสังคมไทยด้วยความเชื่อ ความศรัทธา การจัดพิธีกรรมเพื่อความเป็นสิริมงคล ทำให้การดำรงชีวิตมีแต่ความสุขตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งบายศรีที่ใช้ในพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยซึ่งสอดคล้องการศึกษาของ มณีนรุตม์ จันทนะผะลิน (2552, น. 18) บายศรีที่นำไปใช้ในพิธีกรรมต่างๆ ที่สำคัญมี ประเพณีการเกิด ประเพณีการบวช ประเพณีแต่งงาน สมโภชพระพุทธรูป สังเวชพระภูมิเจ้าที่ ยกเสาเอก พิธีไหว้ครูดนตรี นาฏศิลป์และพิธีรับขวัญน้องใหม่

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยการพัฒนาารูปแบบบายศรีเชิงพาณิชย์เพื่อส่งเสริม อนุรักษ์ ภูมิปัญญาไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้วิจัยขอเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

1. ผลการศึกษานำไปใช้ในการธุรกิจเชิงพาณิชย์ให้กับผู้ประกอบการอาชีพช่างบายศรี ช่างดอกไม้ ชุมชน และผู้สนใจทั่วไป

2. ผลการศึกษานำไปใช้ประกอบการสอนในสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ และสำหรับนักศึกษาสามารถนำข้อมูล วิธีการเตรียมไปใช้กับงานสร้างสรรค์ประเภทของใช้ของที่ระลึกเพื่อเป็นการต่อยอดในเชิงพาณิชย์

3. การออกแบบและพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ควรเลือกวัสดุที่หลากหลายมาสร้างผลงานให้เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ที่มีความทันสมัยตรงความต้องการที่เป็นที่นิยมผู้บริโภค

4. ในด้านวัสดุและการผลิตจะต้องสามารถผลิตได้สะดวกคุ้มค่ากับการนำวัสดุจาก ผ้า ดิน มาประดิษฐ์กับวัสดุอื่นที่นำมาประยุกต์ร่วมกันไม่มีขั้นตอนที่ยุ่งยาก และใช้เวลาในการผลิตไม่มากเกินไป

5. ผลการวิเคราะห์ในภาพรวมได้เป็นแนวทางให้กับผู้ประกอบการได้นำความคิดเห็นไปผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ในรูปแบบอื่นๆ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยการพัฒนาแบบบายศรีเชิงพาณิชย์เพื่อส่งเสริม อนุรักษ์ ภูมิปัญญาไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้วิจัยขอเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรศึกษาในเรื่องการพัฒนาการผ้าลายไทยมาประยุกต์ใช้กับผลิตภัณฑ์ประเภทอื่น
2. พัฒนารูปแบบบายศรีประเภทบายศรี 3 ชั้น 5 ชั้น 7 ชั้น บายศรีพญานาค และบายศรีธรรมจักร
3. ควรศึกษาการสร้างรูปแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์งานประดิษฐ์โดยใช้ดินไทย
4. ควรศึกษาพัฒนาเนื้อดินจากวัสดุที่มีส่วนช่วยลดปัญหาสิ่งแวดล้อมและเพิ่มมูลค่าให้กับตัววัสดุ
5. ควรศึกษาพัฒนารูปแบบบายศรีของภาคอีสาน โดยใช้วัสดุอื่นมาประดิษฐ์
6. ควรศึกษาพัฒนารูปแบบบายศรีของภาคเหนือ โดยใช้วัสดุอื่นมาประดิษฐ์